

„Jako by temnota chtěla zadusit svět!“ píše Georg Büchner v roce 1834 v nedokončeném *Vojckovi* a my se o 185 let později díváme té předvídavosti. Fluidnost a přetékání odkazů a inspirací z jednoho textu a projektu k druhému, přetahování impulsů z uplynulých sezon do úkolů těch nových se u nás v HaDivadle staly typickou spojnicí. Snad už rozpoznatelným znakem. Je to ale cílené? Nikdy nelze předvídat, co k čemu povede, důležité ale je, aby něco na horizontu zůstalo. Jak totiž zaplnit prázdno, onen „zadušený svět“, který brzy skutečně hrozí? Třeba pouhým „mluvením“?

Prezidentky Wernera Schwaba (1958–1994), jednoho z pokračovatelů Büchnerova – ale také třeba Rimbaudova, Traklova, Buñuelova – nekonvenčně revolučního odkazu, jsou textem bez jednoznačné interpretace. Tři proslovy starých žen ze společenské periferie, pravděpodobně zavřených v sešlém maloměstském bytě, se do sebe vsakují a navzájem spolu bojují

v brněnském představení, upomínka na bohoslužbu Benedikta XVI. v areálu letiště v Tuřanech (před celou dekádu, v roce 2009). Je to situace jakoby v bodě zlomu: mezi minulostí (retrem, muzeem schwabovské doby 80. a 90. let, minimalismem jako estetickou klidové doby) a budoucností (spjatou nevyhnutelně s nejasností, nebo i hrůzou, obavami, černí), a přitom ten, kdo si to uvědomuje, se zde nachází v roli přihlížejícího. Je jím divák – zpasivněly atmosférou čekání bez podnětů, s absencí tvrdšího konfliktu (řeči a slovní souboje žen jsou hravé, až sympaticky babičkovské). Ale také asistent-konstruktor, oslovovaný syn Heřman, figura, která se na scéně z okraje nenápadně vynořuje a zase do něj mizí. Tak jako on se přitom jeví zmizelý i celé prostředí. Kde se panelákový byt – nebo konkrétně realismus (a realita) prostoru – ztratil? Co existuje kolem prezidentek? Mají se totiž, a tím se stává Schwab dokresleným, vůbec kam hnout? Co říká nicota časoprostoru mimo znějící slova,

PREZIDENTKY

(o pozornost), a přitom zdánlivě nevedou k ničemu zásadnímu, byť na konci spějí k agresí. Násilný je i jejich autor – Schwab, který jako správný sochař (skutečně vystudovaný) lidských těl a masochista (tvůrce instalací objektů z masa!) nutí figury vidět náhle, snad za trest, na scéně samy sebe, až je tím dovede ke zhnusení a zničení. Greta, Erna a Marjánka nejsou odolné ženy – i když to skrz jejich vyprávění a ničeň se nešťitící imaginaci (Marjánka je přece čistička záchodů, která nepotřebuje rukavice, jen holou ruku) tak nevyhadá. Aby něčeho *reálně* dosáhly a své snové vize naplnily, k tomu však postrádají základní dispozice. Co ale jejich periferní postavení a též penzijní věk mohou v dnešní situaci znamenat? Myslel náš štyrskohradecký bouřlivák, génius sebeukřizování a básník novotvarů jen na kritiku sociálních poměrů a na trochu světla pro umlčené, odložené?

Tři prezidentky se v naší inscenaci zjevují doslova v temnotě, vstupují do světla mihotavého vysílání v televizi. Běží přenos papežské mše – u nás,

byť se detaily a rekvizity postupně akcí Heřmana stávají výraznějšími i barevnějšími? (Vyprázdňená aranz, již sochař s pomocí těl matky a žen modeluje, provokativně evokuje faleš a kýč symbolů víry – hodnoty, kterou mnozí pohřbili, ale o to citelněji jim chybí.) Je to fatální: svět se zkrátka ztratil, není kam odejít z kuchyně pro salám či další víno, všechno jsou už jen představy. Proto se řeč zadrhne a ani krutá Schwabova pointa v krvi nenalezne na scéně svou materialitu a klasickou jadrnost. Vidíme kouzlo (či trik s manipulačním vozíkem) a nebesa z kouře, vízi, cosi odděleného a prchavého.

Z mluvení se stává mizení (v sebe-destrukci autora), a po mizení přichází chybění. Ta nejtemnější filosofie našich současníků (Nick Land, Reza Negarestani a jejich nihilismus) mluví právě o rozkladu a zvěcnění, rozpadu k nic. Jako by si tak člověk – v metafoře prezidentky v penzi – pověsil všechny své možnosti na věšák z vlastního těla a šel se anulovat. Vypnout se – a v okolí mezitím nastalo ticho. Přijde ještě restart?